

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA
JURIDISKAIS BIROJS

Reģistrācijas nr. LV 900 000 283 00 • Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811
Tālrunis: 6708 7392 • Fakss: 6708 7100 • E-pasts: saeima@saeima.lv

Rīgā 2015. gada 13. martā
Nr. 142.13/1-7-12/15

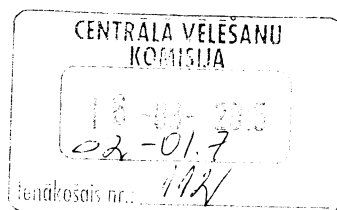
Centrālajai vēlēšanu komisijai

Saeimas Juridiskais birojs izskatīja Centrālās vēlēšanu komisijas iesniegumu Nr.02-01.7/28e, kuram pievienots 2015. gada 20. februārī Centrālajai vēlēšanu komisijai iesniegtais likumprojekts „Likums „Par Saeimas deputātu, ministru un valsts sekretāru personisko materiālo atbildību”” (turpmāk – Likumprojekts) un kurā lūgts sniegt atzinumu par to, vai Likumprojekts pēc formas un satura uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu.

Atbilstoši Saeimas Juridiskā biroja (turpmāk – Birojs) nolikumam Birojs nav pilnvarots sniegt atzinumu par to, vai Centrālajai vēlēšanu komisijai iesniegtais Likumprojekts pēc formas un satura ir uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu. Taču, respektējot Centrālās vēlēšanu komisijas lūgumu un ievērojot valsts iestāžu savstarpējās sadarbības pienākumu, Birojs Likumprojektu izskatīja. Vēršam uzmanību uz to, ka šī atbilde vērtējama vienīgi kā Biroja viedoklis par vēstulē norādīto jautājumu.

Likumprojektā ir tikai viens pants, un tā teksts ir šāds: „Saeimas deputāti, ministri, parlamentārie sekretāri, valsts sekretāri un valsts sekretāru vietnieki ir personīgi materiāli atbildīgi par zaudējumiem, kas radušies kā sekas lēmumiem, kurus pieņēmušas, parakstījušas vai vizējušas šīs amatpersonas.”

Birojs jau vairākkārt sniedzis viedokli par Satversmes 78. panta tvērumu un norādījis būtiskākos kritērijus, kuriem „pilnīgi izstrādātam

likumprojektam” ir jāatbilst. Par pilnīgi izstrādātu nevar atzīt likumprojektu, kurš tā pieņemšanas gadījumā nonāktu pretrunā ar Satversmē ietvertajām normām, principiem un vērtībām (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 19. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2012-03-01 18.3. punktu*).

Viens no Satversmē ietvertajiem principiem, kas jāievēro tiesību normas izdevējam, ir tiesiskās noteiktības princips. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka no tiesiskās noteiktības principa izriet prasība, ka „tiesību normai, kas nosaka personas pamattiesību ierobežojumus, jābūt skaidrai un pēc iespējas precīzai. [..] Tiesību normas izdevēja pienākums ir rūpēties par to, lai tiesību norma tiktu formulēta tik nepārprotami, ka to varētu pareizi interpretēt un piemērot, bet indivīds varētu apzināties tās piemērošanas tiesiskās sekas” (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 28. jūnija sprieduma lietā Nr. 2012-26-03 14. punktu un tajā ietvertās atsauces uz citiem Satversmes tiesas spriedumiem*). Birojs uzskata, ka Likumprojekts šīm prasībām neatbilst. Pirmkārt, Likumprojektā nav norādīti priekšnoteikumi tam, lai iestātos „personīga materiāla atbildība”. Piemēram, no Likumprojekta nav saprotams, vai runa ir par tiesiskiem vai prettiesiskiem lēmumiem, kuri rada zaudējumus. Tāpat nav saprotams, ko šīs normas ietvaros nozīmē termins „zaudējumi”, proti, vai atbildība iestājas par zaudējumiem, kas lēmuma pieņemšanas rezultātā ir radušies valstij vai arī jebkurai citai personai. Otrkārt, Likumprojektā nav noteikta tā piemērošanas procedūra. Piemēram, nav skaidrs, kurām personām un kāda procesa ietvaros ir tiesības prasīt „personīgās materiālās atbildības” īstenošanu. Pēc Biroja ieskata, Likumprojekta teksts ir neskaidrs un liedz personām, kuras Likumprojekts tā pieņemšanas gadījumā skartu, saprast un paredzēt tā tvērumu un tiesiskās sekas. Līdz ar to Likumprojekts neatbilst tiesiskās noteiktības principam.

Likumprojektā noteikts, ka „personīga materiāla atbildība” piemērojama arī Saeimas deputātiem. Taču Satversmes 28. panta pirmais teikums nosaka: „Saeimas locekli ne par balsošanu, ne par amatu izpildot izteiktām domām nevar saukt pie atbildības ne tiesas, ne administratīvā, ne disciplinārā ceļā.” Šajā normā ir nostiprināta t.s. deputātu neatbildība kā viena no deputāta imunitātes izpausmēm. „Deputātu neatbildība tiek saprasta kā neatbildība par deputāta darbību parlamentā, sakarā ar viņa deputāta pienākumu izpildīšanu [..], citiem vārdiem, par to, ko deputāts ir darijis parlamentā (vai arī parlamenta uzdevumā ārpus parlamenta) pie savu pienākumu izpildīšanas, viņš atbild vienīgi parlamenta priekšā” (*Dišlers K.*

Latvijas valsts varas orgāni un viņu funkcijas. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004, 87.lpp.). Tādējādi no Satversmes 28. panta izriet aizliegums likumā paredzēt deputāta juridisko atbildību par balsojot pieņemtiem lēmumiem. Līdz ar to Likumprojekts daļā par Saeimas deputātu „personīgo materiālo atbildību” (pieņemot, ka ar to varētu saprast kādas nelabvēlīgas mantiskas sekas) neatbilst Satversmes 28. pantam.

Visbeidzot, Likumprojekts varētu būt pretrunā arī ar tiesiskās vienlīdzības principu. No Likumprojektā ietvertā amatpersonu uzskaitījuma nav saprotams, kādi kritēriji izraudzīti, lai Likumprojektu attiecinātu tikai uz tajā minētajām, bet ne citām personām. Piemēram, kādēļ Likumprojekts attiecas uz valsts sekretāriem un viņu vietniekiem, bet uz citu valsts iestāžu vadītājiem neattiecas un kādēļ tas neattiecas uz Valsts prezidentu, Ministru prezidentu un citām Saeimas ievēlētajām, apstiprinātajām vai ieceltajām amatpersonām, bet attiecas uz ministriem. Taču izvērsti analizēt Likumprojekta atbilstību vienlīdzības principam šobrīd nav iespējams arī tādēļ, ka Likumprojekta eventuālās tiesiskās sekas nav skaidras.

Ievērojot minētos apsvērumus, Likumprojekts nav uzskatāms par pilnīgi izstrādātu un līdz ar to neatbilst Satversmes 78. panta prasībām.

Cieņā,

Juridiskā biroja vadītājas vietniece

A.Kozlovska